משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר מועד

עיקר תוספות יום טוב על משנה מגילה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה מגילה

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-מגילה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה ח 7
משנה ט 7
משנה י 7
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 9
פרק ג 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 11
משנה ד 11
משנה ה 12
משנה ו 13
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 15
משנה ה 16

משנה ו 16
משנה ז 16
משנה ח 16
משנה ט 17
משנה י 17

פרק א

משנה א

א בְּבִיאַת הָאָרֶץ בִּימֵי מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ. רַשְׁ"י. וְהוֹאִיל וְנִכְתַּב בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים סָמוּךְ לִפְטִירַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם חָשְׁבִינַן לֵיהּ מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ:

ב **כְּפָרִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר**. דִּכְתִיב הַפְּרָזִים עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר, וְעִיר שֶׁאֵין מֻקֶּפֶת חוֹמָה נִקְרֵאת פְּרוּזָה, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאֵין לָהּ חוֹמָה יְשִׁיבָתָהּ נָפוּץ וּפְרוּזָה וּמְרֻחָקִים מִשְׁכּוּנָה לִשְׁכוּנָה. רַשְׁ"י:

ג **וַעֲיָרוֹת גְּדוֹלוֹת**. נַמִּי אֵינָן מֻקָּפוֹת, דְּהָא בִּכְלָל פְּרָזִים הֵם, אֶלָּא שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת:

ד הָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא. אֶבָל רָמֵי עַלָּהּ מִדְּתָנַן בְּמִשְׁנָה ג' מְקוֹם שֶׁאֵין נִכְנָסִין כּוּ' אֵין קוֹרִין אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ, וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ תַּקַּנְתָּא דִּכְרַכִּים הִיא הַאי דְּמַפְסְדִינַן לְתַקַּנְתָּא דִּידְהוּ, אֶלָּא אֵימָא מִפְּנֵי שֶׁמַּסְפִּיקִין כּוּ' שָׂכָר הִיא לָהֶם בִּשְׁבִיל שֶׁהֵם מַסְפִּיקִים. הִלְכָךְ הֵיכָא דְּאֵין נִכְנָסִים כּוּ', לֹא קָלָא הִיא גַּבַּיְהוּ וְאֵין כָּאן שָׂכָר. רַשְׁ"י:

ה מִשּׁוּם דְּאָמְרָן דְּלֹא זַמְנוּ שֶׁל זֶה כְּזַמְנוֹ שֶׁל זֶה, מִדִּכְתִיב לְשׁוֹן רַבִּים, לְהָכִי אָמְרִינַן דְּאַכַּתִּי לֵימָא בִּזְמַנָּם:

ו דִּזְמַנִּים טוּבָא לֵיכָּא לְמֵימַר דְּיוּ"ד וְהֵ"א דִּמְיַתְּרִים בִּזְמַנֵּיהֶם דָּרְשִׁינַן דּוּמְיָא דְּעִקַּר זְמַנָּם דִּתְרֵתֵי. גְּמָרָא:

משנה ב

ז **יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר**. שֶׁהוּא עִקַּר, לְפִי שֶׁרֹב הָעוֹלָם קוֹרִין בּוֹ, וּמִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי לֵיהּ סְתָמָא. וְשֵׁנִי בְּשַׁבָּת יוֹם הַכְּנִיסָה הוּא. הָרַ"ן:

ח וְקַשְׁיָא לִי אִם כֵּן לָמָּה קוֹרִין בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּשַׁבָּת. וְנִיחָא לִי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּטוּר אֹרַח חַיִּים דְּהַקּוֹרֵא בַּפָּרָשָׁה צָרִיךְ לְסַדֵּר אוֹתָהּ תְּחִלָּה וְאִם כֵּן כָּל הַקּוֹרְאִין בְּקִיאִין הֵן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים הִקְשָׁה עַל זֶה וְתֵרֵץ דְּשָׁאנֵי קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה דְּאֵינוֹ אֶלָּא בְּצִבּוּר וְרַבִּים מַדְכְּרֵי אַהֲדֵי:

ט **בּוֹ בַּיּוֹם**. דִּכְתִיב בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מַה כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה אֵין מֻקָּפִין קוֹדְמִין לָעֲיָרוֹת, אַף כָּאן אֵין מֻקָּפִין קוֹדְמִין לִקְרוֹת עִם הַכְּפָרִים בְּיוֹם הַכְּנִיסָה. גְּמָרָא:

י בַּגְּמָרָא מַשְׁמַע דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא תֵּימָא נִגְזֹר דְּרָשָׁא אֲטוּ קְרִיָּה. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב כְּדֵי לְהַזְכִּיר שֶׁהוּא פּוּרִים:

יא דְּלַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה כְּתִיב [אֶסְתֵּר ט], אֶת שֶׁשִּׁמְחָתוֹ תְּלוּיָה בְּבֵית דִּין, יָצָא זֶה שֶׁשִּׁמְחָתוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם וְאֵינוֹ מִתַּקָּנֶת מָרְדְּכַי:

יב **בְּשַׁבָּת**. בִּזְמַן שֶׁמְּקַדְּשִׁין עַל פִּי הָרְאִיָּה. דְּעַל פִּי הַחֶשְׁבּוֹן אִי אֶפְשָׁר. הַמַּגִּיד מִשְׁנָה:

יג **וַעֲיָרוֹת כּוּ'**. דְּכֵיוָן דְּאִדְּחוּ מִיּוֹמֵיהּ יְדָחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה. גְּמָרָא:

יד רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַרְבָּעָה עָשָׂר וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר. וְהָרִי"ף פֵּרֵשׁ עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי, בָּאֵלּוּ, רְצוֹנוֹ לוֹמַר בִּמְגִלָּה וּתְרוּמַת שְׁקָלִים, דִּבְאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין וְלֹא בְּאֶחָד בְּנִיסָן:

טו וְהַאי דְּנָקֵט תִּשְׁעָה בְּאָב מִשּׁוּם דְּהֶכְפְּלוּ בּוֹ צָרוֹת וְהַכֹּל מִתְעַנִּין בּוֹ, אֲבָל שְׁאָר צוֹמוֹת אָמְרִינַן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף י"ח רָצוּ מִתְעַנִּין רָצוּ אֵין מִתְעַנִּין. רַשְׁ"י:

טז וְאַף עַל גַּב דְּנוֹשְׂא חַי פָּטוּר, הָא אָמְרִינַן דְּכָל פְּטוּרֵי שַׁבָּת פָּטוּר אֲבָל אָסוּר. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ הָרַ"ן הַקְּהַל קוֹדֶם זְמַנּוֹ (דְּהוּא בְּרֹאשׁוֹן דְּחֹל הַמּוֹעֵד) לֹא אֶפְשָׁר, [דְּזְמַנּוֹ] בְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּחֹל הַמּוֹעֵד, מִשּׁוּם בִּימָה וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב. וּזְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים מִפְּנֵי חֲבֵרוֹ שֶׁהוּא מַסְפִּיק, דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִכָּנֵס בִּתְחוּמוֹ. וַחֲגִיגָה כּוּ' אִם אֵין חַג מַאי חֲגִיגָה שָׁיְכָא:

יח בַּגְּמָרָא. וְטַעֲמָא דְּאִיצְטְרִיךְ לְכָךְ, מִשּׁוּם דְּמִכֵּיוָן דְּמִשְׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֻבְקְעָה הָעִיר, נִמְצָא דַּהֲוָה זְמַן תַּעֲנִית בְּכָל אֵלּוּ הַיָּמִים הַקּוֹדְמִים, וְעוֹד דִּבְשִׁבִיעִי בְּאָב נִכְנְסוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לַהֵיכָל:

משנה ג

יט **וּמַתָּנוֹת כּוּ'**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כִּי מִי שֶׁנָּתַן בְּאוֹתָן הַיָּמִים אֲחַד עָשָׂר שְׁנֵים עָשָׂר וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אֵינוֹ אֶלָּא בִּזְמַן סְעוּדָה, דְּמָנוֹת מִידֵי דְּמֵיכַל הוּא:

משנה ד

כ **קְרִיאַת הַמְּגִלָּה**. כְּלוֹמַר שֶׁאִם עָשָׂאהּ בָּרִאשׁוֹן לֹא יָצָא. רַשְׁ"י. וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא, דְּמִסְמַךְ גְּאֻלַּת פּוּרִים לִגְאֻלַּת פֶּסַח עָדִיף:

כא **וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים**. וְהוּא הַדִּין מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת דְּלֵיתַנְהוּ אֶלָּא בַּשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁהַמַּקְדִּימִין לִקְרוֹת נוֹתְנִין מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים בְּיוֹם קְרִיאָתָן וְאֵין שׁוֹלְחִים מָנוֹת, שָׁאנֵי הָתָם דְּלֹא עַבְדֵי סְעוּדָה. הָרַ"ן:

משנה ה

כב **בְּכָרַת**. פֵּרוּשׁ עִקַּר חֹמֶר זְדוֹנוֹ בְּכָרַת. וּמֵיהוּ אִם הִתְרוּ בּוֹ וְלָקָה בִּידֵי אָדָם פָּטוּר, כְּדִתְנַן כָּל חַיְבֵי כְּרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ נִפְטְרוּ כוּ'. גְּמָרָא:

משנה ו

כג וְהוּא הִדִּירוֹ הֲנָאָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַאֲכָל:

כד וּפָשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לִשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵינָן בָּאִין חוֹבָה וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים אוֹ מִנְחָה:

כה **אֶלָּא כו'**. הִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת וְהָאֵיכָא דְּנֶדֶר אֵינוֹ בָּא מִן הַמַּעֲשֵׂר וּנְדָבָה בָּא מֵהַמַּעֲשֵׂר, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא מַיְרֵי בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁהֻפְרְשׁוּ כְּבָר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כו **חַיָּב**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לְהוּ מִקְּרָאֵי:

משנה ז

כז **תַּרְגּוּם לַצְּמִיתוּת** (וַיִּקְרָא כה) **לַחֲלוּטִין**. הָרַמְבַּ"ם:

כח **פְּרִיעָה וּפְרִימָה**. בְּגָדָיו יִהְיוּ פְּרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ (שָׁם יג), וּבְמִצְרָע מֻחְלָט כְּתִיב. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיָן וְעַל שָׂפָם יַעֲטֶה, וּמַתְנִיתִין רֵישָׁא דִּקְרָא נָקְטָה. אֲבָל לְעִנְיָן וְטָמֵא טָמֵא יִקָּרֵא דִּכְתִיב בְּהַהוּא קְרָא שָׁוִים הֵם, דְּכֵן מְרַבֶּה בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים לְכָל הַמְטַמְּאִים, לֹא מְצֹרָעִים בִּלְבַד:

משנה ח

כט **סְפָרִים**. תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. רַשְׁ"י:

ל **אֶלָּא כו'**. הָא לְתוֹפְרָן בְּגִידִין וּלְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם זֶה וְזֶה שָׁוִין. גְּמָרָא:

לא **אַשּׁוּרִית**. פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא, דִּבְתִפִלִּין וּמְזוּזוֹת כְּתִיב וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בַּהֲוָיָתָן יִהְיוּ (וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ב' אוֹת ה'):

לב **לֹא הִתִּירוּ**. לְשׁוֹן אַחֵר חוּץ מִלְּשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֶלָּא יְוָנִית. רַשְׁ"י:

משנה ט

לג **אֶלָּא פַּר כו'**. הָא לְעִנְיַן פַּר יוֹם הַכִּפּוּרִים וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה זֶה וְזֶה שָׁוִין. גְּמָרָא:

לד שַׁיָּר טוּבָא דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ג' דְּהוֹרָיוֹת:

משנה י

לה אַף עַל פִּי שֶׁמִּזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָיָה שָׁם, הָכְתִיב (מְלָכִים א ג) וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעוֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי הִיא הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה:

לו דְּהָא קָתָנֵי סֵיפָא כָּל שֶׁאֵינוֹ כו' אֵינוֹ קָרֵב בְּבָמָה קְטַנָּה, הָא בַּגְּדוֹלָה קָרֵב, וְהַיְנוּ דְּאָתֵי בְּזֶה הַכְּלָל. וּמִשּׁוּם דְּמִפְּסָחִים יָלֵיף (בִּזְבָחִים קיג) לְהָכִי נָקִיט פְּסָחִים טְפֵי מֵאִינָךְ:

לז **בַּבָּמָה**. קְטַנָּה. רַשְׁ"י:

פרק ב

משנה א

א בְּגְמָרָא מִמַּאי דְּהַאי זְכִירָה בִּקְרִיאָה, דִּלְמָא עִיּוּן בְּעַלְמָא כוּ', כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא תִּשְׁכַּח הֲרֵי שִׁכְחַת הַלֵּב אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם זְכוֹר, בַּפֶּה:

ב וְזוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ קְתָנֵי. רַשִׁ"י בְּגְמָרָא:

ג מַתְנִיתִין אֲפִלּוּ לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּפֶרֶק קַמָּא מִשְׁנָה ח' דַּהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וְטַעֲמָא דְּכֵיוָן דְּעִקַּר קְרִיאַת מְגִלָּה מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא, עִקַּר פִּרְסוּם הַנֵּס תָּלוּי בַּיְדִיעָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶלָּא גִּפְטִית עִקַּר פִּרְסוּמָא בְּגִפְטִית, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַסְּפָרִים נִכְתָּבִים בּוֹ. הָרַ"ן:

ד **לַלּוֹעֲזוֹת**. כָּל שֶׁאֵינוֹ לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא לַעַז. רַשִׁ"י. וְכֵן כְּתִיב בְּהַלֵּל מֵעַם לוֹעֵז. וְעַל מִצְרַיִם נֶאֱמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַד"ק:

משנה ב

ה **אַשּׁוּרִית**. מְפֹרָשׁ רַשִׁ"י כְּתַב אַשּׁוּרִית הוּא כְּתָב שֶׁלָּנוּ. וּמִלִּישְׁנָא דְּעַד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד מְעַכֵּב, וְצָרִיךְ לוֹמַר דִּטְפֵי קַפְדִּינַן אַכְּתָב מַאַלְשׁוֹן, וְדִלְעוֹלָם צָרִיךְ שֶׁיִּהֵא הַכְּתָב אַשּׁוּרִית אַף עַל פִּי שֶׁהַלָּשׁוֹן תַּרְגּוּם אוֹ לָשׁוֹן אַחֶרֶת. וְאֶפְשָׁר דְּלֹא קַפְדִּינַן טְפֵי אַכְּתָב מַאַלְשׁוֹן, וְהָכִי קָאָמַר שֶׁיִּהֵא אַשּׁוּרִית כְּשֶׁהַלָּשׁוֹן אַשּׁוּרִית, וּמִשּׁוּם דְּמִסְתָּמָא בִּלְשׁוֹן אַשּׁוּרִית הִיא כְּתוּבָה לְפִי שֶׁבּוֹ יוֹצְאִין אַף הַלּוֹעֲזִים, וְהוּא הַדִּין בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהֵא בְּאוֹתוֹ כְּתָב עַצְמוֹ, וּבְהָכִי מִיהַת מְעַכֵּב אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד כִּדְמַשְׁמַע לִישְׁנָא דְּעַד שֶׁיִּכְתְּבֶנָּה. וְטַעֲמָא דְּסִבְרָא לְהוּ כְּכָתְבָם וְכִלְשׁוֹנָם, שֶׁיִּהֵא כְּתָבָם כִּלְשׁוֹנָם, וְלֹא שֶׁיִּהֵא כְּתָב אֲרַמִּית וְהַלָּשׁוֹן עִילְמִית. כֵּן נִרְאֶה בְּעֵינַי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

ו **עַל הַסֵּפֶר**. כְּתִיב הָכָא וְתִכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, וּכְתִיב (יִרְמְיָה לו) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בָּרוּךְ וְגוֹ' וַאֲנִי כּוֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ. גְּמָרָא:

ז **וּבִדְיוֹ**. שֶׁהוּא מֵעֶשֶׂן שֶׁל שְׁמָנִים אוֹ שֶׁל זֶפֶת וְשַׁעֲוָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן, וְגוֹבְלִין אוֹתָן בִּשְׁרַף הָאֵילָן וּבְמַעַט דְּבַשׁ, וְלוֹתְתִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה, וְדָכִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה רְקִיקִין, וּמַצְנִיעִין אוֹתָן, וּבְשָׁעַת כְּתִיבָה שׁוֹרֵהוּ בְּמֵי עַפְצָא וְכַיּוֹצֵא בּוֹ וְכוֹתֵב בּוֹ. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ח דְּמִכֵּיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אִם קָרָא יָצָא כְּדִתְנַן לְקַמָּן:

ט כְּלוֹמַר אֲפִלּוּ הָכִי אֵינוֹ קוֹרֵא עִמָּהֶן בַּלַּיְלָה, שֶׁחַיָּב לִקְרוֹת בַּלַּיְלָה:

י אֶלָּא לְהִתְעַכֵּב כָּאן בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר:

יא מִדְּכְתִיב הַפְּרָזִים כּוּ' הַפְּרָזוֹת, הָא קָא מַשְׁמַע לָן פָּרוּז בֶּן יוֹמוֹ נִקְרָא פָּרוּז, וְהוּא הַדִּין מֻקָּף בֶּן יוֹמוֹ נִקְרָא מֻקָּף. וּמִשּׁוּם הָכִי הִקְדִּים הָרַ"ב לְפָרֵשׁ בֶּן כְּרַךְ:

יב שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁם בְּיוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר. רַשְׁ"י:

יג וּקְצָת מִן הַיּוֹם:

יד **כְּמָקוֹמוֹ**. כְּחוֹבַת מְקוֹמוֹ:

טו **מֵאִישׁ יְהוּדִי**. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְכֻלָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ כוּ'. גְּמָרָא:

משנה ד

טז כְּלוֹמַר רַבִּי יוֹסֵי דְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' דִּבְרָכוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **בְּקָטָן**. פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, דְּאִי לָאו הָכִי הָתְנַן סוֹף פֶּרֶק ג' דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כָּל שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב בַּדָּבָר אֵינוֹ מוֹצִיא הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן, וַאֲפִלּוּ הָכִי פּוֹסֵל תַּנָּא קַמָּא, וְאַף עַל גַּב דְּגַם בְּגָדוֹל אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּקָטָן אֵינוֹ חַיָּב בִּשְׁאַר מִצְוֹת אֶלָּא דְּרַבָּנָן, הֲוֵי קָטָן תַּרְתֵּי, וְלֹא אָתֵי וּמַפִּיק חַד דְּרַבָּנָן:

יח גְּמָרָא, שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָּבוֹד [בַּיּוֹם] וְלֹא יִדֹּם [בַּלַּיְלָה], וְהַאי קְרָאֵי נִדְרָשׁ בְּמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר. רַשְׁ"י:

יט גְּמָרָא. וְעַיֵּן בַּתּוֹסָפוֹת:

כ דִּבְסֵיפָא דְּוַהֲזָה כְּתִיב וְרָחַץ בַּמַּיִם, וְהוּא הַדִּין לְזָב וְזָבָה. רַשְׁ"י:

כא וְהַיְנוּ דְּתָנַן בְּסוֹף פָּרָה אֲבָל הוּא עַצְמוֹ טוֹבֵל בַּלַּיְלָה, כְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב שָׁם, אֶלָּא דְּאִם כֵּן הָוָה לֵיהּ לְהַקְדִּים מַזִּין, דְּהַהַזָּאָה צָרִיךְ לִהְיוֹת קֹדֶם לַטְּבִילָה כוּ', עַל כָּרְחָךְ לוֹמַר כְּפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת דְּאַטְּבִילַת אֵזוֹב קָאֵי, וְלֹא תָּנֵי טְבִילַת אָדָם מִשּׁוּם דִּבְהֶדְיָא כְּתִיב וְהַזָּה וְהָדַר וְרָחַץ, וְכֵיוָן דְּהַזָּאָה אֵינָהּ אֶלָּא בַּיּוֹם מִמֵּילָא אֵין הַטְּבִילָה אֶלָּא בַּיּוֹם:

כב **שׁוֹמֶרֶת יוֹם**. אִיצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי שׁוֹמֶרֶת יוֹם (טִפֵּי מִכָּל חַיְבֵי טְבִילוֹת, תּוֹסְפוֹת לַפֵּרוּשׁ דִּבְסָמוּךְ), דַּהֲוָה אֲמִינָא דִּלְעֲבַד מִקְצַת לַיְלָה שְׁמוּר וְתִטְבֹּל, קָא מַשְׁמַע לָן כֵּיוָן דְּבָעָיְא סְפִירָה, סְפִירָה בִּימָמָא הִיא דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא טו) וְסָפְרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. גְּמָרָא:

משנה ה

כג **לִקְרִיאַת כוּ'**. כֻּלְּהוּ מִקְרָאֵי יְלִיף לְהוּ בַּגְּמָרָא:

כד **וְלִתְפִלַּת כוּ'**. כְּמוֹסָפִין שְׁוִינְהוּ רַבָּנָן. גְּמָרָא:

כה **וַלַּמּוֹסָפִין**. דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. גְּמָרָא. וְצָרִיךְ עִיּוּן דְּתַפּוּק לֵיהּ מִבְּיוֹם צוֹתוֹ כִּדְיָלִיף מִנֵּיהּ קְמִיצָה וְכוּ', וְכֵן הוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי אַדְּהָכָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב טַעַם סְדוּרָן זֶה אַחַר זֶה:

כו **וּלְטַהֲרַת הַמְּצֹרָע**. בְּצִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תּוֹלַעַת. רַשְׁ"י:

משנה ו

כז **לְקָצִירַת הָעֹמֶר**. יָלְפִינַן לַהּ בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק י' דִּמְנָחוֹת:

כח גְּמָרָא. וְהוּא הַדִּין לְסִדּוּר הַלֶּחֶם, וְנָקִיט בְּזֵיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִיא נִקְטֶרֶת עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמַתִּירָה אֶת הַלֶּחֶם:

כט **בַּיּוֹם כּוּ'**. פֵּרוּשׁ בַּיּוֹם סְתָם, אֲבָל תְּמִידִין וּפְסָחִים כְּבָר פֵּרֵשׁ בָּהֶן הַכָּתוּב שָׁעָה מְיֻחֶדֶת. הָרַ"ן:

פרק ג

משנה א

א **רְחוֹבָה**. אַיְדֵי דְּתָנֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה רָאָה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ לְסַדֵּר עִמָּהֶם קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁגַּם הוּא מִתַּקָּנַת הַנְּבִיאִים, וּלְפִי שֶׁקְּרִיאָתָם בְּצִבּוּר וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת רָאָה לְסַדֵּר תְּחִלָּה קְדֻשַּׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת וְדִינֶיהָ:

ב פֵּרוּשׁ שֶׁרַבִּים בָּאִים לְהִתְפַּלֵּל שָׁמָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין נוֹתְנִין כְּלוּם בְּבִנְיָנוֹ, מִכָּל מָקוֹם כְּיָוֹן דְּעַל דַּעַת אוֹתָן רַבִּים נַעֲשֵׂית, חֲמוּרָה קְדֻשָּׁתָהּ וְאֵין יְכוֹלִין לְמוֹכְרָהּ:

ג **תֵּבָה**. מָקוֹם שֶׁמַּנִּיחִין בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁאָנוּ קוֹרִין אָרוֹן. וְהוּא קָדוֹשׁ יוֹתֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת. הָרַ"ן:

ד **מִטְפָּחוֹת**. סֵפֶר תּוֹרָה, דְּקַדִּישֵׁי טְפֵי. הָרַ"ן:

ה **לֹא יִקָּחוּ**. וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה דִּלְהָרַמְבַּ"ם רֵישָׁא דְּמַתְנִיתִין דַּוְקָא, דְּכָל מִידֵי דְּאֶפְשָׁר לְעַלּוֹיֵה מַעֲלִינַן וְאֵין לוֹקְחִין בְּדָמָיו דָּבָר הַשָּׁוֶה לוֹ. וְהַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב הִקְשָׁה עָלָיו מִסּוֹף דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם, עַיֵּן שָׁם, וּמַסִּיק שֶׁמִּשּׁוּרַת הַדִּין מֻתָּר בְּשָׁוִים, אֲבָל הָא וַדַּאי דִּטְפֵי עָדִיף לְכַתְּחִלָּה לְהַעֲלוֹת מִלְּהַשְׁווֹת:

ו **אִם כֵּן כּוּ'**. וְתַנָּא קַמָּא מֵעִקָּרָא קַדִּישָׁא הַשְׁתָּא נַמִּי קַדִּישָׁא, מֵרַבִּים לַיָּחִיד לֵיכָּא קְדֻשָּׁה, שֶׁאֵין אוֹמְרִים דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וְרַבָּנָן אִי אִיכָּא לְמֵיחָשׁ כְּהַאי גַּוְנָא נַמִּי אִיכָּא לְמֵיחָשׁ, מִשּׁוּם בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ וְלֹא מַשְׁכַּחַת מְכִירָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת:

משנה ב

ז **שֶׁאִם יִרְצוּ**. וּבַגְּמָרָא דַּיְקִינַן לוֹקֵחַ הֵיכִי דַּיְיר בָּהּ, שֶׁהֲרֵי אִם רָצָה לְהַחְזִיר נִמְצָא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בֵּינְתַיִם בִּשְׂכַר מְעוֹתָיו וַהֲוֵי רִבִּית. וּמְשָׁנֵינַן רַבִּי מֵאִיר סָבִירָא לֵיהּ צַד אֶחָד בְּרִבִּית מֻתָּר. אִי נַמִּי דְּמֵירֵי שֶׁמַּתְנִין לְהַחְזִיר שִׂכִירוּת בֵּית הַכְּנֶסֶת וּסְבִירָא לֵיהּ רִבִּית עַל מְנַת לְהַחְזִיר מֻתָּר:

משנה ג

ח **אֵין מַסְפִּידִין**. הֶסְפֵּד שֶׁל יָחִיד, אֲבָל מַסְפִּידִין הֶסְפֵּד שֶׁל רַבִּים. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמֵּת צְרִיכִין לְהִתְאַסֵּף וּלְהַסְפִּידוֹ, וּבֵית הַכְּנֶסֶת רָאוּי לְכָךְ לְפִי שֶׁהוּא בַּיִת גָּדוֹל:

משנה ד

ט **רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר**. לְפִי דִּמְכִילְתִּין בְּמְגִלָּה הַנִּקְרֵאת בַּאֲדָר, הִתְחִיל גַּם כֵּן בְּדִינֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּקְּרִיאָה דְּתַלְיָא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר:

י מִשּׁוּם דְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּתִיב תְּרוּמָה בְּהַהִיא פָּרָשָׁה, אֶחָד לָאֲדָנִים וְאֶחָד לְבֶדֶק הַבַּיִת, וְאֶחָד לַמִּזְבֵּחַ, הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם:

יא **בַּשְּׁנִיָּה**. לִשְׁקָלִים אוֹ לַהַפְסָקָה. הָרַ"ן:

יב דְּאָז אִיכָּא שְׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת מְפוּרִים לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן עִם שַׁבַּת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן. וְכֵן אִם חָל בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת יֵשׁ שָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת, וְלֹא פֵּרֵשׁ בּוֹ הָרַ"ב, מִשּׁוּם דְּעַל כָּל פָּנִים הָוֶה לֵיהּ סְמוּכָה לְפוּרִים דְּמֻקְפִּים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג שֶׁבְּאֶחָד בְּנִיסָן הוּקַם הַמִּשְׁכָּן וּבַשֵּׁנִי נִשְׁרְפָה הַפָּרָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ יְכוֹלִין לְשָׁרֵף אֶת הַפָּרָה עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, וְנִמְצֵאת פָּרָה מְאֻחֶרֶת לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, אֶלָּא שֶׁהִקְדִּימוּהָ מִפְּנֵי שֶׁהִיא טָהֳרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אֵין רָאוּי לְהַפְסִיק בֵּין פָּרָה לְהַחֹדֶשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּקְדִּים כָּל כָּךְ מֵאַחַר שֶׁהָיְתָה רְאוּיָה לִהְיוֹת מְאֻחֶרֶת. יְרוּשַׁלְמִי. הָרַ"ן:

יד טַעֲמָא דְּהַפְטָרוֹת, שֶׁאַנְטִיּוֹכוֹס גָּזַר עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִקְרְאוּ בַּתּוֹרָה בָּרַבִּים. מֶה עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, לָקְחוּ פָּרָשָׁה אַחַת מִנְּבִיאִים שֶׁעֲנָיְנָהּ דּוֹמֶה לְעִנְיַן מַה שֶּׁכָּתוּב בַּפָּרָשָׁה שֶׁל שַׁבָּת הַהִיא. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּטָלָה הַגְּזֵרָה, הַמִּנְהָג לֹא בָּטַל. תִּשְׁבִּי. וְנִקְרֵאת הַפְטָרָה מִלְּשׁוֹן שֵׁנִי שֶׁפֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּפֶרֶק י' דִּפְסָחִים מִשְׁנָה ח' [לְשׁוֹן הַנְּפָטָר מֵחֲבֵרוֹ כוּ']:

טו בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁחָל בְּשַׁבָּת מַפְטִיר וְהָיָה מִדֵּי חָדֶשׁ כוּ'. וְתוּ בַּגְּמָרָא דִּבְתַעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת דִּבְשַׁבָּת לֵיכָּא, הֲוֵי מַפְסִיקִין לְעִנְיַן הַפָּרָשָׁה:

טז **בַּתַּעֲנִיּוֹת**. בַּגְּמָרָא פָּרֵיךְ כֵּיוָן דְּקוֹרִין בְּמִנְחָה לְמָה יַפְסִיקוּ בְּשַׁחֲרִית, וּמְשֶׁנֵי דִּבְתַעֲנִיּוֹת בְּשַׁחֲרִית לֹא קָרִינַן כְּלָל, אֶלָּא מְעַיְּנֵי בְּמִילֵי דְּמָתָא וּמְתַקְּנִינְהוּ:

יז **וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים**. אַיְרֵי בְּמִנְחַת יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דְּאַיְרֵי בְּשַׁחֲרִית, דְּאִם כֵּן אַמַּאי נַקְטֵיהּ [מִשְׁאָר] כָּל הַמּוֹעֲדוֹת. תּוֹסְפוֹת. וּלְהָכִי נַקְטֵיהּ בַּסּוֹף. וְאַכַּתִּי לֹא נִיחָא אַמַּאי לֹא תְּנֵי כָּל הַמּוֹעֲדוֹת. וּלְכָךְ נִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ רַשִׁ"י וְהָרַ"ן דְּהָכִי קָאָמַר, לְכָל הַמּוֹעֲדוֹת מַפְסִיקִין בַּפָּרָשָׁה, וְכֵן לְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כוּ' בַּהַפְטָרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יח מִשּׁוּם דְּבַשֶּׁנִי אֵית לָן לְמִקְרֵי שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׂב, מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּיהּ וּסְפַרְתֶּם לָכֶם, וּבַשֶּׁנִי מַתְחִילִין לִסְפּוֹר אֶת הָעֹמֶר. וּבִשְׁבִיעִי אֵית לָן לְמִקְרֵי וַיְהִי בְּשַׁלַּח, שֶׁבַּשְּׁבִיעִי אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל שִׁירָה עַל הַיָּם. וְהַשְּׁאָר כֻּלָּן נִקְרָאוֹת כְּסֵדֶר כְּתִיבָתָן בַּתּוֹרָה, וְכָתוּב בָּהֶן מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל פֶּסַח. הָרַ"ן. וּמֵיהוּ אִם חָל יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל פֶּסַח בְּשַׁבָּת, דְּקוֹרִין רְאֵה כוּ', יִשְׁתַּנֶּה הַסֵּדֶר, וּבְיוֹם רְבִיעִי חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי דְּפֶסַח שֶׁהוּא רִאשׁוֹן שֵׁנִי וּשְׁלִישִׁי דְּשַׁבָּת יִקְרְאוּ קָדֵשׁ, אִם כֵּן, וְיַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תּוֹסָפוֹת:

יט שֶׁהִיא שִׁירָה כְּמוֹתָהּ וּמְדַבֵּר בָּהּ מִיְּצִיאַת מִצְרַיִם, עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם. רַשְׁ"י:

כ נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּיהּ וְלֹא יֵרָאוּ פָּנַי רֵיקָם, אֶלָּא הָבֵא עוֹלַת רְאִיָּה וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה, וּמִי שֶׁלֹּא חָג בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן חוֹגֵג אֶת כָּל הָרֶגֶל וְתוּ לֹא, לְפִיכָךְ מַזְהִירִין אֶת הָעָם לָחוֹג עֲדַיִן. וְהָאִידְנָא עוֹשִׂין זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ, וְעוֹד דְּמִי שֶׁלֹּא קִיֵּם מִצְוֹת שִׂמְחָה בָּחָג יְקַיְּמֶהָ עֲדַיִן:

כא לְפִי שֶׁמַּפְלְתּוֹ שֶׁל סַנְחֵרִיב בְּלֵיל פֶּסַח הָיָה. רַשְׁ"י:

כב עַל שֵׁם שֶׁנִּגְלָה בְּסִינַי בְּרִבּוֹ רְבָבוֹת אַלְפֵי שִׁנְאָן [תְּהִלִּים סח]:

כג אַף עַל גַּב דַּעֲצֶרֶת יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה, מִכָּל מָקוֹם קוֹרִין בַּשֵּׁנִי, לְפִי שֶׁאַחַר כָּךְ יְמֵי הַחֹל וְאֵין הָעָם מִתְאַסְּפִין לִקְרוֹת בְּצִבּוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד כְּדֵי שֶׁיִּזְכֹּר לָנוּ עֲקֻדַּת יִצְחָק הַיּוֹם בַּמִּשְׁפָּט. רַשְׁ"י:

כה מִשּׁוּם זְכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ רַחֵם אָרַחֲמֶנּוּ. רַשְׁ"י. וְחוֹבַת הַיּוֹם לְהַזְכִּיר זִכְרוֹנוֹת. הָרַ"ן:

כו שֶׁמְּדַבֵּר בַּעֲבוֹדַת הַיּוֹם. הָרַ"ן:

כז שֶׁמְּדַבֵּר בְּמִדַּת הַתְּשׁוּבָה. הֲלֹא זֶה צוֹם אֶבְחֲרֵהוּ. רַשְׁ"י. וּכְתִיב בֵּיהּ וְלִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, וְדָרְשִׁינַן זֶה יוֹם הַכִּפּוּרִים. ר"ן:

כח לְפִי שֶׁהָעֲרִיוֹת עֲבֵרָה מְצוּיָה, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מְחַמְּדָתָן וְיִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ. רַשְׁ"י. וּכְלוֹמַר וְכָל מִי שֶׁנִּכְשַׁל בְּאַחַת מֵהֶן יְזָכֹר וְיִכָּלֵם וְיָחֹזֹר בִּתְשׁוּבָה. הָרַמְבַּ"ם:

כט שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִתְּשׁוּבַת אַנְשֵׁי נִינְוֵה וְשֶׁקִּבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּשׁוּבָתָם וְנִחַם עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֵּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:

ל דִּכְתִיב בֵּיהּ לָחֹג אֶת חַג הַסֻּכּוֹת. רַשְׁ"י:

לא עַל שֵׁם שֶׁחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ הָיְתָה בְּאוֹתָהּ אֲסִפָּה וּבְחַג הַסֻּכּוֹת. רַשְׁ"י:

לב אֲבָל בְּיוֹם שֵׁנִי אֵין קוֹרִין בּוֹ וּבְיוֹם הַשֵּׁנִי לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא סָפֵק יוֹם שֵׁנִי, דִּגְנַאי הוּא לִקְרוֹת יוֹם טוֹב בְּסָפֵק חֹל. רַשְׁ"י:

לג שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד:

לד לְפִי שֶׁהוּא נוֹסָף בַּשְּׁבִיל חֹל הַמּוֹעֵד, לְפִיכָךְ הוּא קוֹרֵא אֶת סְפֵקֵי הַיּוֹם. רַשְׁ"י:

לה עַל שֵׁם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁלַח אֶת הָעָם. רַשְׁ"י:

לו וְרִצּוֹנוֹ לוֹמַר בַּגּוֹלָה:

לז לְפִי שֶׁהוּא סוֹף כָּל הַמּוֹעֲדוֹת חוֹתְמִין בְּבִרְכַּת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁבֵּרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וּמַפְטִיר אַחֲרֵי מוֹת, לְפִי שֶׁחָתַמְנוּ בִּפְטִירָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, מַפְטִיר בְּמַה שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר שֶׁנִּפְטַר לִיהוֹשֻׁעַ תַּלְמִידוֹ. הָרַ"ן:

לח שֶׁיֵּשׁ שָׁם מִצְוַת שַׁבָּת וּרְגָלִים וְחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, דִּכְתִיב אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר, וּמִכָּאן לְמַדְנוּ אִסּוּר מְלֶאכֶת חֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד בְּמַסֶּכֶת חֲגִיגָה. רַשְׁ"י:

משנה ו

לט **בַּנְּשִׁיאִים**. דְּהֲוָה נַמִּי חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ. רַשְׁ"י. וְעוֹד מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁלַם מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן בְּכ"ה בְּכִסְלֵו. טוּר. וְעוֹד שֶׁכְּשֶׁכָּבְשׁוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים לַמּוֹקְדוֹנִים מָצְאוּ הַמִּזְבֵּחַ מְשֻׁקָּץ, וְסָתְרוּ אוֹתוֹ וּבָנָאוּהוּ מֵחָדָשׁ, וְחָנְכוּ אוֹתוֹ בְּכ"ה בְּכִסְלֵו. בְּסֵפֶר מַכַּבִּי:

מ **בַּתַּעֲנִיּוֹת**. שֶׁגּוֹזְרִין אוֹתוֹ הַצִּבּוּר מִפְּנֵי הַצָּרוֹת כְּגוֹן בַּצֹּרֶת כּוּ', אֲבָל בִּשְׁאָר תַּעֲנִיּוֹת קוֹרֵא וַיְחַל. הָרַמְבַּ"ם:

מא דְּאִלּוּ שֶׁל מִשְׁנָה תּוֹרָה מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּכֵיוָן שֶׁהֵן בִּלְשׁוֹן יָחִיד וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם מִפִּי עַצְמוֹ אָמָרָן [וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. תּוֹסָפוֹת], מַפְסִיקִין בָּהֶן:

מב **אֵין מַפְסִיקִין כוּ'**. בַּגְּמָרָא, דְּאָמַר קְרָא [מִשְׁלֵי ג] מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאַס [וְהַמַּפְסִיק בָּהֶן מַרְאֶה עַצְמוֹ שֶׁקָּשֶׁה לוֹ לִקְרוֹת]. אִי נַמִּי לְפִי שֶׁאֵין בְּרָכָה עַל הַפָּרָעָנִיּוֹת, וְכָתַב הָרַ"ן וְאִלּוּ הָיָה מַפְסִיק הָיָה אוֹתוֹ שֶׁבָּא לִקְרוֹת חַיָּב לְבָרֵךְ עַל הַקְּלָלוֹת, וְאַף עַל גַּב דִּתְנַן חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם כּוּ', הַהִיא כְּעֵין הַצְּדָקַת דִּין הוּא. אֶלָּא הֵיכִי עָבֵיד, הַקּוֹרֵא בַּקְּלָלוֹת מַתְחִיל לִפְנֵיהֶם וּמְסַיֵּם לְאַחֲרֵיהֶם:

מג **קוֹרֵא כוּ'**. וּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים דִּבְתַעֲנִיּוֹת קוֹרִין פָּרָשַׁת בְּרָכוֹת. רַשְׁ"י:

מד **בַּשֵּׁנִי כוּ'**. לְפִי שֶׁקּוֹרִין כְּסִדְרָן וְחוֹזְרִין וְקוֹרִין וְאֵין עוֹלִין מִן הַחֶשְׁבּוֹן, הִלְכָךְ תְּנַן לְהוּ בַּסּוֹף. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

מה **מִצְוָתָן כוּ'**. דִּלְמָה הֲצְרַךְ לִכְתֹּב כָּאן וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה, וְכִי כָּל הַמִּצְוֹות כֻּלָּן לֹא אֲמָרָן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל. רַשְׁ"י:

פרק ד

משנה א

א **וְיוֹשֵׁב**. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתּוֹרָה, דְּאָמַר קְרָא [דְּבָרִים ה] וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי, כִּבְיָכוֹל אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ בַּעֲמִידָה, וְהַקּוֹרֵא וּמַשְׁמִיעַ הוּא כְּדֶרֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהִשְׁמִיעַ הַתּוֹרָה:

ב **יָצְאוּ**. הַקּוֹרְאִין וְהַשּׁוֹמְעִין מִפִּי הַקּוֹרְאִין:

ג דַּחֲדָשָׁה הִיא לוֹ. וְהִלְכָךְ תַּנְיָא בַּגְּמָרָא מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹרֵא אֶלָּא אֶחָד:

ד **שְׁלֹשָׁה**. כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים. אִי נַמִּי כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים הָרְאוּיִין לִקְרוֹת בָּהּ. הָרַ"ן:

ה מִשּׁוּם דְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה חֲשִׁיבָא חֲדָא מִצְוָה, וְכֻלְּהוּ הֲווּ כְּחַד גַּבְרָא. הָרַ"ן:

ו **וְהַחוֹתֵם**. נִרְאֶה לִי דְּמִשּׁוּם כָּךְ נָהֲגוּ עַלְמָא לְמִקְרֵי אָדָם חָשׁוּב בָּאַחֲרוֹנָה, כְּדֵי שֶׁהוּא יְזַכֶּה בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְאַף עַל גַּב דְּהָאִידְנָא כֻּלְּהוּ מְבָרְכִין, מִכָּל מָקוֹם לְפִי תַּקָּנָה הַקְּדוּמָה לֹא בֵּרַךְ לָאַחֲרוֹנָה אֶלָּא הַחוֹתֵם שֶׁהוּא אַחֲרוֹן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **וּלְאַחֲרֶיהָ**. וְלֹא תַּלְיָא בְּמִנְהָג כְּמוֹ בְּמִגִּלָּה, אֶלָּא חַיָּב הוּא לְבָרֵךְ. הָרַ"ן:

משנה ב

ח **אַרְבָּעָה**. וּלְפִי שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ לְכָל אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים כִּדְתָנַן לְקַמָּן, מִשּׁוּם הָכִי מַתְחִיל מִפָּרָשַׁת צַו שֶׁגַּם הִיא סְדָרָה שֶׁל יוֹם, שֶׁהֲרֵי מַקְרִיבִין תְּמִידִין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאֵין מְדַלְּגִין וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת (כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּדַלְּגִין בַּתַּעֲנִיּוֹת הַוַּיְחַל), שֶׁהֲרֵי לִפְעָמִים שֶׁהוּא בָּא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. הָרַ"ן:

ט וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַנָּשִׂים אֵינָן עוֹשׂוֹת מְלָאכָה כוּ' וְלֹא חָמִיר מֵחֹל הַמּוֹעֵד דְּאָסוּר לַכֹּל. וּמְסַיֵּם רֹאשׁ"' וְאֵין מַפְטִיר בַּנָּבִיא מֵהַאי טַעֲמָא גּוּפֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **הַפּוֹתֵחַ כוּ'**. מִשּׁוּם הָכִי הֲדַר תָּנֵי לַהּ הָכָא וְכֵן לְקַמָּן, דַּהֲוָה סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּכָל דִּטְפֵי מִלְּתָא מֵחַבְרֵיהּ מְבָרֵךְ לְפָנָיהּ וּלְאַחֲרֵיהָ, מִשּׁוּם הָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי לְכֻלְּהוּ. תּוֹסְפוֹת:

יא **זֶה הַכְּלָל**. סִימָנָא בְּעַלְמָא יָהִיב, דְּלֹא תֵּימָא יוֹם טוֹב וְחֹל הַמּוֹעֵד כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ, אֶלָּא נְקֹט הַאי כְּלָלָא בְּיָדָךְ כָּל דִּטְפֵי לֵיהּ מִלְּתָא מֵחַבְרֵיהּ טָפֵי לֵיהּ גַּבְרָא. גְּמָרָא:

יב **מוֹסִיפִין כוּ'**. אַכֻּלְּהוּ קָאֵי, דְּכֵיוָן שֶׁאָסוּרִין בִּמְלָאכָה מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן, דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ מִשּׁוּם בְּטוּל מְלָאכָה. וַאֲחֵרִים מְפָרְשִׁים דְּנְהִי דְּאֵין פּוֹחֲתִין קָאֵי אַכֻּלְּהוּ, אֲבָל מוֹסִיפִין אַשַּׁבָּת קָאֵי בְּלִחוּד. הָרַ"ן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יג שֶׁהִתְפַּלְּלוּ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. הָרַ"ן:

יד מִפְּנֵי קְדֻשָּׁה שֶׁבָּהּ, שֶׁאֵינָם רַשָּׁאִים לְאָמְרָהּ בְּיָחִיד. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָחִיד רַשַּׁאי לְאָמְרָהּ, שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא סִפּוּר הָאֵיךְ הַמַּלְאָכִים מַקְדִּישִׁים כוּ', וְהָכָא הֵינוּ טַעֲמָא דְּכֵיוָן שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר בָּרְכוּ עַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה, שֶׁאִם לֹא כֵּן הָיוּ נִרְאִים כְּאִלּוּ הֵם כּוֹפְרִים חַס וְשָׁלוֹם שֶׁאוֹמֵר לָהֶם לְבָרֵךְ וְאֵינָם חֲפֵצִים, וּלְכָךְ אוֹמְרִים בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב טַעַם מִנְהָגֵנוּ:

טו לְכְאוֹרָה מִכָּאן רְאָיָה לְדִסְבִירָא לֵיהּ דִּבְקָדֵשָׁה דִּבְיוֹצֵר אוֹר יָחִיד רַשַּׁאי לְאָמְרָה, וּלְכָךְ אַשְׁמְעִינַן דִּבְשִׁמְּנָה עֶשְׂרֵה דִּבְלְשׁוֹן נְקֵדֵּשׁ בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה לֹא. וְהָרַ"ן פֵּרֵשׁ בְּדֶרֶךְ אַחֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **אֶת כַּפֵּיהֶם**. דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרֲכֵם, וּכְתִיב כֹּה תְּבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲשָׂרָה מַשְׁמַע, כִּדְיָלְפִינַן מִוּנְקַדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִיהוּ הָנֵי כֻּלְּהוּ אַסְמַכְתָּא בְּעַלְמָא נִינְהוּ, דְּסֵדֶר תְּפִלָּה גּוּפָא מִדְּרַבָּנָן. הָרַ"ן:

יז **קוֹרִין כוּ' מַפְטִירִין כוּ'**. דְּתַקַּנְתָּא דְּרַבָּנָן הוּא, וְלֹא תִּקְנוּ אֶלָּא בְּצִבּוּר. הָרַ"ן. וְזֶה שֶׁכָּתַב דְּרַבָּנָן הֵיְינוּ שֶׁאֵינָן מִדִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, אֲבָל יֵשׁ מֵהֶן שֶׁהוּא תַּקָּנָתָא דְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם:

יח שֶׁנֶּאֱמַר גַּבֵּי מְרַגְּלִים עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת, שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר, וְיָצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. גְּמָרָא:

יט וְהָרוֹצֶה לְסָפְדוֹ יִסְפֹּד. רַשִׁ"י. וְהָרַשְׁבַּ"ם כָּתַב לְנַחֵם אֲבֵלִים אוֹ לְהַרְבּוֹת צַעַר בְּכִי וְלֶתֶת אֶל לִבּוֹ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה כוּ':

כ **בְּרִכַּת אֲבֵלִים**. בַּגְּמָרָא בִּרְכַּת אֲבֵלִים בַּעֲשָׂרָה וְאֵין אֲבֵלִים מִן הַמִּנְיָן. בִּרְכַּת חֲתָנִים בַּעֲשָׂרָה וַחֲתָנִים מִן הַמִּנְיָן:

כא וְלַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ לֹא מָנִינַן, דִּלְאו בְּשׁוּמָא כְּתִיב. אֶלָּא וְהָעֲרִיךְ הַכֹּהֵן, כְּעֶרְכְּךָ הַכֹּהֵן כוּ' וּכְיוֹצֵא בָּהֶן. רַשִׁ"י:

כב כַּמָּה הוּא יָפֶה לִמְכֹּר בַּשּׁוּק, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר עֶבֶד עִבְרִי, דְּזֶה הוּא שָׁוֶה לְהַמָּכֵר:

כג לֶרֶשֶׁת אֲחֻזָּה. גְּמָרָא. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסְפוֹת דִּקְרָא בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי כְּתִיב, וּמְנָלָן דְּעֶבֶד עִבְרִי אִתְקַשׁ:

משנה ד

כד **מְשֻׁלָּשׁ פְּסוּקִים**. כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים:

כה **לַמְתַרְגְּמָן**. מִימוֹת עֶזְרָא נָהֲגוּ שֶׁיִּהְיֶה שָׁם תַּרְגְּמָן מְתַרְגֵּם לָעָם מַה שֶּׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא בַּתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיְּבִינוּ עִנְיַן הַדְּבָרִים. הָרַמְבַּ"ם. וְנָפְקָא לֵיהּ מִגְּמָרָא דְּסוֹטָה וַיְקָרְאוּ בְּסֵפֶר זֶה מִקְרָא, מְפֹרָשׁ זֶה תַּרְגּוּם. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

כו **בַּתּוֹרָה**. שֶׁהַשּׁוֹמֵעַ אֶת הַקּוֹפֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֵין לִבּוֹ מְיֻשָּׁב לִשְׁמֹעַ. רַשִׁ"י:

כז הָרַמְבַּ"ם. וְהָרַאֲבַ"ד כָּתַב דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵינוֹ כֵּן, דִּלְרָבָרִיו הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר עַד כְּדֵי שֶׁיִּפְסֹק הַתַּרְגְּמָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כח כְּלוֹמַר מִי שֶׁעָתִיד לְהַפְטִיר, דְּמַסְתָּמָא פְּרִיסַת שְׁמַע קֹדֶם שֶׁקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה הוּא, שֶׁכָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לָבֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת כְּבָר בָּא לוֹ. וְתַדַּע דְּמַהַאי טַעֲמָא הָאֵידָנָא אֵין פּוֹרְסִין כְּלָל בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַפְטָרָה, לְפִי שֶׁכְּבָר בָּאוּ הַכֹּל:

כט דְּלֹא חָשְׁבִי לֵיהּ עַלְמָא לְקָרֹא, מְשׁוּם דְּאִיתָא אֲפִלּוּ בְּקָטָן. הָרַ"ן:

ל **אָבִיו אוֹ רַבּוֹ כוּ'**. וְיִהְיֶה כְּאִלּוּ הוּא עַצְמוֹ מַפְטִיר בַּנְּבִיא, כֵּיוָן שֶׁהוּא תַּלְמִידוֹ אוֹ בְּנוֹ וְהַכֹּל שָׁוֶה. הָרַמְבַּ"ם:

לא **עוֹבְרִין**. פּוֹרְסִין אֶת שְׁמַע וְעוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה. הָרַ"ן:

משנה ו

לב **פּוֹחֵחַ כוּ'**. שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹבְרִין לִפְנֵי הַתֵּבָה בִּפְרִיסַת שְׁמַע. וְכֵן רַשַּׁאי לְתַרְגֵּם דְּתַרְגּוּם לָאו חֲשִׁיבוּתָא, כֵּלֵי הַאי, דְּקָטָן מְתַרְגֵּם. הָרַ"ן:

לג **סוּמָא כוּ'**. אַף עַל פִּי שֶׁבִּכְלָלָהּ שֶׁל הַפְּרִיסָה הִיא בִּרְכַּת הַמְּאוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב לְעֵיל בְּמִשְׁנָה ג':

משנה ז

לד **מוּמִין**. כְּגוֹן שֶׁהֵן בּוֹהַקָנִיּוֹת אוֹ עֲקֹמוֹת אוֹ עֲקוּשׁוֹת. גְּמָרָא. וּפֵרוּשׁ בּוֹהַקָנִיּוֹת מִלְּשׁוֹן בֹּהַק דִּכְתִיב, וַעֲקֹמוֹת פֵּרֵשׁ רַשַּׁ"י כְּפוּפוֹת, וַעֲקוּשׁוֹת לְצִדְדֵיהֶן. רַשַּׁ"י. וְהָרַ"ן פֵּרֵשׁ עֲקֹמוֹת שֶׁנִּתְעַקְּמָה יָדוֹ אֲחוֹרַנִּית, וַעֲקוּשׁוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחְלֹק אֶצְבְּעוֹתָיו:

לה שֶׁכֵּן תִּקֵּן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה [דַּף מ], דְּלְמָא אַפְסִיק לֵיהּ רְצוּעָה וְאָזֵיל לֵיהּ לְמִקְשַׁר, וְיֹאמְרוּ דְּלָהְכִי אָזֵיל לֵיהּ שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה:

לו **אִסְטִיס**. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁצּוֹבֵעַ הַיָּדַיִם. הָרַמְבַּ"ם:

לז **מִסְתַּבְּלִין**. נִרְאֶה לִי דְּקַאֵי אַכֻּלָּהּ מַתְנִיתִין, דְּהָא טַעֲמָא דְּתַנָּא קַמָּא נַמִּי מִשּׁוּם הָכִי הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב, וְלֹא פְּלִיגִי אֶלָּא דְּתַנָּא קַמָּא אָמַר מוּמִין וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר צָבַע:

משנה ח

לח **בְּסַנְדָּל**. שֶׁדַּרְכּוֹ אֶפִּיקוֹרְסִים הַיָּה לְהַקְפִּיד בְּכָךְ, וּמִשּׁוּם הָכִי אַף יָחֵף לֹא יַעֲבֹר. אִי נַמִּי כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְהַקְפִּיד חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִרְהוּרִים שֶׁל שְׁטוּת עָלוּ בְּלִבּוֹ וְנִזְרְקָה בּוֹ אֶפִּיקוֹרְסִיוּת. הָרַ"ן:

לט זוֹ לְשׁוֹן הֶעָרוּךְ, פְּעָמִים שֶׁנּוֹפֵל עַל פָּנָיו בְּרַחוּם וְחַנּוּן וְיִרְצֵנוּ אֶת מֹחוֹ. וְרַשַּׁ"י כָּתַב סַכָּנָה שֶׁיִּכָּנֵס בַּפֶּתַח וְיִכֶּה רֹאשׁוֹ בָּאַסְקֻפָּה שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ הַתְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ:

מ מְנָחוֹת דַּף ל"ז:

מא בְּרֵיתָא שָׁם. וְהַמְכֻוָּן שֶׁמְּבִין עֵינֶיךָ, מְקוֹם הַתְחָלַת הַשֵּׁעָר, בְּכָל מָקוֹם שֶׁמֹּחַ שֶׁל תִּינוֹק רוֹפֵס הוּא מְקוֹם תְּפִלִּין. וּפֵרוּשׁ רוֹפֵס מִתְרַכֵּךְ. וְנִרְאָה לִי שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ [מִשְׁלֵי ו], שֶׁעִנְיָנוֹ הַהַכְנָעָה וְהָרְכִיכוּת בִּדְבָרִים רַכִּים:

מב פֵּרוּשׁ לְשׁוֹן קְבוּצַת בָּשָׂר, כְּמוֹ [בָּבָא בַּתְרָא ה.] קִבּוֹרָא דַּאֲהֵינִי. תּוֹסָפוֹת:

מג וְעַבְדֵי הָכִי מִשּׁוּם דִּכְתִיב לְאוֹת עַל יָדֶךָ, וְכֵיוָן שֶׁהֵם לְאוֹת סְבוּרִין הֵן שֶׁרָאוּי שֶׁיֵּרָאוּ לַכֹּל, וְלֹא דָּרְשׁוּ וְהָיוּ לְךָ כּוּ'. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא פֵּרֵשׁ אֶלָּא בֵּית יָד, דְּאִלּוּ בְּשֶׁל רֹאשׁ אַדְּרַבָּה כְּתִיב [דְּבָרִים כח] וְרָאוּ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ, וְאָמְרוּ זוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. הַר"ן.:

מד וְזֶה לְשׁוֹן הָר"ן, קָרוֹב לְאֶפִּיקוֹרְס הוּא, אֲבָל אֶפִּיקוֹרְס גָּמוּר לֹא הָוֵי, דְּהָא לֹא עָקַר גְּזֵרָה שָׁוָה, דְּהָא מְנִיחַהּ בִּמְקוֹם הַקְּבוֹרֶת:

משנה ט

מה **מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ**. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה. הָר"ן:

מו **הָאוֹמֵר**. וּלְעֵיל תָּנֵי הַמְכַוֵּן, מִשּׁוּם דִּלְעֵיל כָּלַל לְכָל הָעֲרָיוֹת בַּהֲדֵדֵי וְלֹא רָצָה לְהַאֲרִיךְ וּלְבָאֵר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

מז **מַעֲשֵׂה רְאוּבֵן**. וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו [בְּרֵאשִׁית לה], נִקְרָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מִתַּרְגֵּם, דְּחַיְשִׁינַן לִגְנוּתוֹ. רַשְׁ"י. וְהָר"ן כָּתַב מִשּׁוּם כְּבוֹד יַעֲקֹב:

מח הִקְשָׁה עַל זֶה שֶׁהֲרֵי אַמְנוֹן עָשָׂה הַמַּעֲשֶׂה וְתָמָר אֲנוּסָה הָיְתָה כּוּ', וּלְכָךְ נִרְאָה מַעֲשֵׂה תָּמָר וִיהוּדָה, וְטַעֲמָא בַּגְּמָרָא, דִּשְׁבָחֵיהּ הוּא דְּאוֹדֵי. וְלֹא קַשְׁיָא דְּלֹא נָקַט יְהוּדָה, מִשּׁוּם דַּהֲוָה אֲמִינָא עֲבֵדָא דְּיוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

מט **רְאשׁוֹן כּוּ'**. דְּנִיחָא לְהוּ, דַּהֲוָיָא לְהוּ כַּפָּרָה. גְּמָרָא:

נ בְּוַדַּאי דִּבְרִכַּת כֹּהֲנִים אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּאֵין נִקְרָאִין, דְּאֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁתְּהֵא הַתּוֹרָה נִקְרֵאת בְּצִבּוּר שֶׁלֹּא בִּשְׁלֵמוּתָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּהַפְטָרוֹת דִּבְלָאו הָכִי אֵין הַנְּבִיאִים נִקְרָאִין בִּשְׁלֵמוּתָן. וּמֵהָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה דְּגָרַס וְכֵן בִּרְכַּת כֹּהֲנִים. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

נא כִּדְאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת דַּף כ', לֹא כְּדַאי הֵן יִשְׂרָאֵל לֶעֱשׂאת לָהֶן פָּנִים, אֲנִי אָמַרְתִּי וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ, וְהֵן מַחְמִירִין עַל עַצְמָן עַד כַּזַּיִת וְעַד כַּבֵּיצָה. רַשְׁ"י:

נב **דָּוִד וְאַמְנוֹן**. אֲבָל מַעֲשֵׂה דְּבַת שֶׁבַע נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם, דִּשְׁבָחֵיהּ הוּא דְּאוֹדֵי:

נג **בַּמֶּרְכָּבָה**. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁאֲלוּ הֶהָמוֹן כְּשֶׁיִּשְׁמְעוּ אוֹתָהּ וְלֹא יוֹסִיף לָהֶם אֶלָּא סָפֵק. הָרַמְבַּ"ם:

נד שֶׁכֵּן מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית נִקְרָא וּמִתַּרְגֵּם. וְטַעֲמָא דְּמִלְּתָא דְּאִם הוּא חָכָם יוֹדֵעַ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ לֵב הַמַּשְׂכִּיל לֹא יַשִּׂיגֵם וּשְׁתִיקָתוֹ יָפָה מִדִּבּוּרוֹ, וְאִי לָאו בַּר הָכִי הוּא הָכִי נַמִּי אָוִיל

מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב, וְהַחֵרֵשׁ יַחֲרִישׁ בְּאַוַּלְתּוֹ וְלֹא יִשְׁאַל בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ כְּדַאי שֶׁיָּשִׁיבוּ לוֹ שׁוּם מַעֲנֶה: